

Nr 109.

Av herr Andersson i Lindome, om anslag till bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn.

I statsverkspropositionen till innevarande riksdag, åttonde huvudtiteln punkt 226 (sid. 676 ff.) föreslår Kungl. Maj:t riksdagen att till bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn anvisa för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 75 000 kronor att utgå enligt de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:ts kan finna gott föreskriva.

Alltsedan budgetåret 1926/1927 har extra anslag beviljats av riksdagen för berörda ändamål. Till en början var anslaget 30 000 kronor men höjdes på Kungl. Maj:ts förslag vid 1929 års riksdag till 60 000 kronor.

Bestämmelserna om villkoren för erhållande av bidrag ur berörda anslag äro meddelade i en kungörelse den 28 maj 1926 (Sv. ffs. nr 143). Enligt denna kungörelse utgår statsbidrag företrädesvis i sådana fall, där kostnaderna för skolskjutsarnas anordnande kunna anses uppvägas av besparingar för skolväsendet i andra hänseenden.

Att anordningen med skolskjutsar slagit väl ut visar det för varje budgetår ökade behovet av bidrag från berörda anslag. Till erhållande av bidrag ur det för budgetåret 1929/1930 beviljade anslaget anmälde sig 96 skoldistrikt, under det att icke mindre än 132 skoldistrikt inkommit med ansökningar om bidrag för budgetåret 1930/1931. Med stor visshet kan förutsägas, att antalet ansökningar för budgetåret 1931/1932 kommer att bli än större. Summan av statsbidrag som sökes för budgetåret 1930/1931 utgör omkring 109 000 kronor. Då det beviljade anslaget som ovan nämnts endast utgör 60 000 kronor, har vid fördelningen en nedprutning till bortåt 50 % måst företagas.

Att anordnandet av skolskjutsar medfört betydande besparingar både för stat och kommun torde vara allmänt erkänt. I detta hänseende kan erinras om skolöverstyrelsens skrivelse i ämnet den 24 april 1930. I berörda skrivelse, som avsåg beredande av större möjlighet för skoldistrikt att vid minskning av antalet barn indraga skolor och skolavdelningar, yttrade skolöverstyrelsen bl. a. följande: »Skolskjutsarnas ekonomiska betydelse för statsverket framgår någorlunda tydligt därav, att, enligt folkskolinspektörernas beräkningar, genom det vid tiden för beräkningarna utgående statsbidraget för skolskjutsar å sammanlagt 30 000 kronor inbesparats statsbidrag till 70 lärartjänster med ett sammanlagt belopp — beräknat efter i olika

lönegrader utgående statsbidrag — av lägst 75 600 och högst 107 100 kronor, oavsett dyrtidstillägg till 70 befattningshavare, och torde dyrtidstillägget ensamt kunna beräknas uppgå till ungefär samma belopp som hela det för skolskjutsar utgående statsbidraget. Då nu icke endast 70 utan 380 läraravdelningar, d. v. s. mer än 5 gånger det nuvarande antalet, skulle kunna undvaras genom en vidare utveckling av skolskjutsanordningen, varvid statsbidraget skulle utgå efter samma grunder som för närvarande, synes det uppenbart, att anordningen med skolskjutsar innebär möjligheter till avsevärda besparingar för statsverket».

I sina riksdagspetita har skolöverstyrelsen hemställt, att för nästkommande budgetår måtte beviljas 100 000 kronor såsom ordinarie förslagsanslag. I sin motivering härför har överstyrelsen anfört, att därest skolskjutsarna skulle kunna genomföras i beräknad omfattning 18 fortsättningsskolor, 50 folk- och 83 småskollärarkrafter skulle bli obehövliga. Att härigenom avsevärda belopp skulle inbesparas både för kommunerna och för staten behöves knappast framhållas. Skolöverstyrelsen har vidare framhållit, att skolskjutsarna icke blott bidraga till att nedbringa kostnaderna för skolväsendet utan utgöra ett viktigt hjälpmedel till att förbättra skolorganisationen. Det torde icke kunna bestridas, säger överstyrelsen, att genom denna anordning i många fall möjliggöres indragning av sådana skolor, som trots ringa barnantal och otillfredsställande lokala förhållanden dock åsamka stat och kommun dryga kostnader. Nästan undantagslöst överföras barnen genom skolskjutsar från svagare skolformer med otillräckligt utbildade lärarkrafter och bristfälliga, förhyrda lokaler till skolor av högre form, där de komma i åtnjutande av sundare och bättre skollokaler och bättre undervisningsmateriel, varav följderna i allmänhet måste bli ett förbättrat undervisningsresultat. För barn med lång eller eljest svår väg till skolan bereda skolskjutsarna dessutom välkomna lättnader i skolgången, och i motsats till inackordering erbjuda de den stora förmånen, att barnen få bo i sina hem även under skoltiden.

Såsom ovan nämnts är emellertid anslaget för litet för täckande av det förefintliga behovet. Den avsevärda nedprutning till 50 %, som måst vidtagas, kan icke stimulera de kommuner, som tveka om skolskjutsarnas fördelar, att begära statsanslag. Då emellertid skoldistriktet dock synas böra bekosta en del av de utgifter, som medfölja anordnandet av skolskjutsar, kan det anses lämpligt om 75 % av kostnaderna bestridas av statsmedel.

Skolöverstyrelsen har i sin framställning till Kungl. Maj:t jämväl berört en annan hithörande fråga. Hittills ha bidrag för anordnande av skolskjutsar utgått i form av ett extra anslag till fixerat belopp, som icke får överskridas. Detta har medfört, såsom naturligt är, en viss osäkerhet och oberäknelighet på området. Överstyrelsen har därför föreslagit, att det nuvarande extra anslaget natur förändras till ordinarie förslagsanslag. En dylik förändring av anslaget natur, säger överstyrelsen, torde icke inne-

bära någon större ekonomisk risk, då ju statsverket har ekonomisk fördel av att skolskjutsar i långt större utsträckning än för närvarande komma till användning under förutsättning att nu gällande villkor för statsbidragets utgående fortfarande skola gälla och en effektiv kontroll utövas. De av överstyrelsen berörda synpunkterna äro enligt min mening värda allt beaktande.

De motiv, som föranlett Kungl. Maj:t att frångå skolöverstyrelsens väl motiverade förslag, äro innefattade i chefens för ecklesiastikdepartementet uttalande å sid. 679 i propositionen och lyda sålunda: »Med hänsyn till den korta tid, som förflutit, sedan anslaget senaste gången höjdes, liksom ock av budgetära skäl kan jag ej nu förorda större ökning än till 75 000 kronor. Vad anslagets natur beträffar anser jag, då ifrågavarande verksamhet bedrivits relativt kort tid, att någon ändring icke för närvarande bör vidtagas.»

Visserligen ha statsbidrag till skolskjutsar endast givits under de allra senaste åren, men de årligen ökade ansökningarna om bidrag visa dock att allt flera skoldistrikt finna det förmånligare att använda skolskjutsar än att inrätta eller bibehålla skolor eller skolavdelningar. Denna utveckling synes böra stödjas och icke hindras genom för knappa anslag, och detta också därför att barnantalet på många håll befinner sig i sjunkande, vilket kan möjliggöra skolors indragning med åtföljande besparing, ifall skolskjutsar i stället anordnas.

De budgetära skälen synas snarast tala för anslagets ökning, då motsvarande besparingar mycket väl kunna tänkas bli större än höjningen av anslagets belopp.

Jag anser således icke blott att en ökning av anslaget till 100 000 kronor skulle medföra avsevärda besparingar både för stat och kommun utan även att den ifrågasatta förändringen av anslagets karaktär skulle vara av stor betydelse och får därför hemställa,

att riksdagen ville till bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn anvisa för budgetåret 1931/1932 ett ordinarie förslagsanslag av kronor 100 000, att utgå med 75 % av de kostnader, som skoldistriktet genom denna anordning åsamkats.

Stockholm den 21 januari 1931.

Linus Andersson,
Lindome